

Jihad John

DE RADICALISERING VAN
EEN WESTERSE MOSLIM

Robert Verkaik

JIHADI JOHN

ROBERT VERKAIK

JIHADI JOHN

De radicalisering van een westerse moslim

Omniboek

© 2016, Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl

Oorspronkelijk gepubliceerd door Oneworld Publications in Londen in 2016 onder de
titel: *Jihadi John: The Making of a Terrorist*
© Robert Verkaik, 2016

Vertaling Roelof Posthuma
Omslagontwerp Garage BNO, www.garage-bno.nl

De rechten van de Nederlandse vertaling berusten bij Uitgeverij Omniboek

ISBN 9789401908238
ISBN e-book 9789401908245
NUR 320

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnames, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

INHOUD

Proloog . 7

- 1 Mohammed de buitenstaander . 16
- 2 Het netwerk van Jihadi John . 34
- 3 MI5 en de Hoorn van Afrika . 61
- 4 Oog in oog met Jihadi John . 87
- 5 Voorwerp van aandacht . 116
- 6 De weg naar Syrië . 137
- 7 Onthoofdingen die de wereld schokten . 154
- 8 De ontmaskering van Jihadi John . 180
- 9 De terroristische dreiging . 196
- 10 Hoe kunnen we de terroristen verslaan? . 211

Dankbetuigingen . 239

Noten . 240

PROLOOG

Op een surrealistisch moment tamelijk vroeg in de inmiddels beruchte video van de executie van de Amerikaanse journalist James Foley, verliest de gemaskerde moordenaar eventjes zijn evenwicht en wankelt hij opzij naar zijn slachtoffer. Het is een enkele misstap die haaks staat op de verschrikking die erop zou volgen. Maar een seconde of twee lang, terwijl de twee figuren vanaf het scherm de wereld in kijken – de knielende Foley in een oranje overall en de met een mes zwaaiende moordenaar in het zwart – biedt het onverwachte struikelen even de hoop dat het filmpje een toneelstuk is en de gebeurtenis waar we getuige van zijn niet meer dan een karikatuur van een moord. Dan herstelt Jihadi John zich echter en is het maar al te duidelijk dat we niet uitgenodigd worden naar een toneelstuk te kijken, maar naar een weerzinwekkend reële en onthutsend barbaarse daad.

Terwijl James Foley zich op zijn lot voorbereidt, trilt zijn onderlip onwillekeurig; even later legt de moordenaar zijn rechterhand onder de kin van het slachtoffer. Wat er vervolgens gebeurt is zo meedogenloos en onmenselijk, dat Jihadi John met één haal van zijn mes de definitie van terrorisme verandert en onze veilige aannames over wat menselijk mogelijk is in de 21e eeuw naar de prullenbak verwijst.

Begin 2014 begon de terroristische groepering Islamitische Staat (IS) met het bijeenbrengen van haar groeiende verzameling westerse journalisten en hulpverleners die de organisatie zelf had ontvoerd of van andere jihadisten en criminele bendes in Syrië had gekocht. De leider van de groep, Abu Bakr al-Baghdadi, gaf opdracht ze allemaal naar de stad Raqqa in het noordoosten van het land te brengen. Deze oude Syrische nederzetting aan de oever van de Eufraat werd ooit door de Grieken gesticht, was lang geleden een parel in de kroon van het Byzantijnse Rijk, maar was nu de duistere hoofdstad van het door IS uitgeroepen kalifaat. Raqqa moest de woonplaats, en voor sommigen de laatste rustplaats worden van 23 gevangenen uit twaalf landen, die allemaal voor politiek of financieel gewin geëxecuteerd of tegen losgeld verkocht zouden worden. Onder hen was

ook James Foley, die dicht bij de Syrisch-Turkse grens werd gekidnapt toen hij een reportage maakte over het conflict in het Midden-Oosten. Foley werkte vanaf 2012 samen met een Britse fotojournalist als verslaggever in Syrië. In november van dat jaar gingen ze naar een internetcafé in Binesh, dicht bij de Turkse grens, om de resultaten van hun werk door te geven. Terwijl ze bezig waren hun filmbeelden en foto's te uploaden, kwam een man met een lange, wilde baard het café binnen. Hij ging achter een van de computers zitten. Volgens getuigen nam hij de buitenlanders nauwlettend op, waarna hij opstond en het café plotseling weer verliet. De twee journalisten waren nog een uur bezig om hun materiaal op te sturen naar de westerse media waarvoor ze werkten. Daarna gingen ze naar buiten, op zoek naar een taxi die hen over de grens kon brengen voor een welverdiende rust na hun riskante werk als verslaggevers. Ze naderden het veilige Turkije al, toen ze links werden ingehaald door een busje dat de taxi dwong te stoppen. Er sprongen gemaskerde strijders uit. Ze schreeuwden tegen de journalisten dat ze naast de taxi op de grond moesten gaan liggen, waarna ze hun handboeien omdeden en in het busje gooiden. De twee journalisten waren gevangenen geworden van een afscheiding van de aan Al-Qaida gelieerde terroristische groepering Jabhat al-Nusra, die hen later aan Islamitische Staat overdroeg.

De mannen werden opgesloten naast een olie-installatie bij de rivier de Eufraat, waar drie Britse jihadisten de scepter zwaaiden. Later kregen ze van de gijzelaars de bijnaam de 'Beatles' vanwege hun Britse accent en omdat ze er zoveel genoeg in schepten hun gevangenen te slaan (van het Engelse woord *'beat'*).

In 2014 was Foley al een veteraan, die een jaar in de handen van de jihadisten had overleefd. Hij was sterk vermagerd tijdens zijn gevangenschap en droeg een lange, warrige baard. Hij had zich tot de islam bekeerd en de islamitische naam Abu Hamza aangenomen. Twee jaar eerder was de Amerikaan door Libische militanten vastgehouden toen hij over de val van Gadaffi rapporteerde. Zijn westerse nationaliteit had hem toen nog beschermd tegen wraakzuchtig geweld van de ontvoerders, maar nu betekende zijn Amerikaanse staatsburgerschap dat hij werd uitgekozen voor een extra wrede behandeling, uitgevonden door deze nieuwe soort jihadisten.

De 23 gijzelaars werden vastgehouden in een aantal ondergrondse

kamers die ze deelden met hun bewakers. Ze kregen niet meer dan een theekopje voedsel per dag.¹ Ze brachten hun gevangenschap in vrijwel totale duisternis door, uitgezonderd een kelderkamer waar een streepje zonlicht onder de afgesloten deur door scheen. Na het vallen van de avond zagen ze niets meer en verspilden ze hun magere rantsoenen vaak. Ze hadden geen matrassen en maar een paar dekens. Sommige gevangenen gebruikten hun broek als geïmproviseerd kussen door de pijpen dicht te knopen en op te vullen met lappen.²

Onder zulke omstandigheden ontstonden er soms ruzies tussen de gevangenen, maar James Foley, die zelf de meest barbaarse afstraffingen moest ondergaan, wist hoe belangrijk het was het moreel overeind te houden. Vaak deelde hij zijn eten met zijn medegevangenen. In de bittere kou van de Syrische winter bood hij een gevangene zelfs zijn enige deken aan. Ook nam hij het voortouw in de groep en moedigde iedereen aan om elkaar bezig te houden met zelfgemaakte bordspelletjes en het vertellen van verhalen. De anderen zochten steun bij hem wanneer de moed hun in de schoenen zonk.

Niettemin was hij degene die het meest te lijden had. De Spaanse journalist Javier Espinosa zat maandenlang samen met Foley gevangen bij Islamitische Staat. De twee mannen werden goede vrienden. Espinosa weet nog hoe hij schrok toen hij zijn vriend na een lange scheiding terugzag: ‘Zijn lichaam kon de lange maanden van uithongering niet verhullen. Hij zag er ouder en magerder uit, maar hij hield die ongebroken geest die hem zo kenmerkte.’³

Foley bleef het beste maken van zijn situatie en hield vast aan de droom van vrijlating. Aangezien Amerika buiten het conflict was gebleven en haar strijdkrachten niet had ingezet, geloofde Foley dat hij goede redenen had om er het beste van te hopen. Maar naarmate de tijd verstreek, zocht een steeds strijdlustiger Amerikaans Congres een reden om zijn militaire macht in te zetten tegen een wild om zich heen slaande Islamitische Staat, die in grote delen van Noord-Syrië en Noord-Irak had huisgehouden. Voor Foley betekende dit dat zijn kansen steeds verder afnamen naarmate hij langer werd vastgehouden.

Op 7 augustus 2014 gaf president Obama toestemming voor Amerikaanse luchtaanvallen in Irak, om de in het nauw gedreven Jezidminderheid te redden en Amerikaanse werknemers en faciliteiten in Arbil

en Bagdad te beschermen. Na een korte campagne van in totaal 68 aanvallen met straaljagers, bommenwerpers en drones, verklaarde Obama dat Iraakse en Koerdische strijders met Amerikaanse luchtsteun een strategische dam ten noorden van Mosoel hadden heroverd en het front tot voorbij Arbil hadden teruggedrongen.

Binnen een paar uur na die verklaring zette Islamitische Staat een boodschap online met het dreigement dat Amerikanen ‘overal’ zouden worden aangevallen, als vergelding voor de luchtaanvallen. ‘We zullen jullie allemaal in jullie bloed verdrinken,’ luidde het bericht.

Foley en de andere gijzelaars moeten de spanning onder hun bewakers hebben gevoeld, want de ‘Beatles’ reageerden hun frustraties af met slaan en martelen. De kat-en-muisonderhandelingen tussen de Amerikanen en IS naderden het eindspel. Foley weigerde echter de hoop op vrijlating op te geven. Wat hij niet kon weten, was dat de gijzelnemers een zo onrealistisch hoge prijs op zijn hoofd hadden gezet dat vrijheid niet langer tot de mogelijkheden behoorde. De onderhandelaars van IS hadden de familie van Foley gemaïld dat ze, als ze hun zoon ooit wilden terugzien, 132 miljoen dollar moesten betalen. En ondertussen herhaalde Obama de beproefde mantra dat Amerika niet met terroristen zou onderhandelen.

Toen de jihadisten Foley vroeg op een ochtend in augustus kwamen halen, zat er iets vastberadens in wat zijn bewakers met hem van plan waren. Het was onmiddellijk duidelijk dat dit niet de zoveelste ronde van de gebruikelijke martelingen zou worden. Foley kreeg een oranje overall aan, zijn handen werden achter zijn rug geboid en hij werd achter op een open vrachtwagen gesleept, die wegstootte door de achterafstraatjes van Raqqa.⁴

Er zullen ongetwijfeld tal van inwoners op straat zijn geweest die hebben gezien hoe het konvooi naar de top van de heuvel klom en in de richting van de woestijn ten zuiden van de stad reed.⁵ Foley, in elkaar gezakt achter op de vrachtwagen, in het volle zicht, diende als waarschuwing voor de inwoners van Raqqa dat de nieuwe heersers geen genade zouden kennen. Wat er vervolgens gebeurde, werd op een video vastgelegd die IS op 19 augustus 2014 onder de titel *Een boodschap aan Amerika* op het internet zette. De film veroorzaakte een wereldwijde schok.

Een in het zwart geklede, gemaskerde man staat op een niet te identificeren locatie in de woestijn naast een knielende gevangene, wiens han-

den op zijn rug zijn vastgebonden. De gemaskerde zegt: ‘Obama gaf toestemming voor militaire operaties tegen IS, waarmee hij Amerika op de gladde helling naar een nieuwe oorlog tegen de moslims zette.’ De video laat vervolgens een clip zien van Obama’s aankondiging, gevolgd door een verklaring van de gevangene, die met bevende stem tegen de camera praat: ‘Ik roep mijn vrienden, familie en geliefden op om op te staan tegen mijn ware moordenaars, de Amerikaanse regering, want wat mij gaat overkomen is uitsluitend het resultaat van hun zelfgenoegzame misdadigheid.’ Hij vraagt zijn ouders om geen ‘magere compensatie te accepteren van dezelfde mensen die in feite de laatste nagel aan mijn doodskest hebben geslagen met de recente luchtaanvallen in Irak’.

Dan doet Foley een beroep op ‘mijn broer John, die deel uitmaakt van de Amerikaanse luchtmacht’. Hij vraagt hem ‘te bedenken wat je doet. Ik wilde dat ik meer tijd had. (...) Ik wilde dat ik op de vrijheid kon hopen, om mijn familie nog een keer te zien, maar die kans is verkeken. Al met al wens ik nu geloof ik dat ik geen Amerikaan zou zijn.’

De gemaskerde jihadi identificeert de gevangene als ‘James Wright Foley, een Amerikaanse burger van jullie land’. Dan reikt hij naar beneden met een groot, zwart mes en begint met de onthoofding. Het scherm wordt zwart en het volgende beeld is dat van een lichaam met het hoofd op de borst geplaatst.

De plotselinge, groteske onthoofding van Foley was even schokkend als verlamdend. Het dwong mensen de harde waarheid onder ogen te zien dat er vandaag de dag nog altijd mannen op de wereld rondlopen die in staat zijn tot barbaarsheden, waarvan ooit werd gedacht dat die alleen in de middeleeuwen waren voorgekomen.

Na de afschuw kwamen de vragen. Wie was die man met capuchon die met een Engels accent sprak, maar een zo grote haat jegens het Westen koesterde dat hij voor een camera ging staan om iemand anders te onthoofden?

In de dagen, weken en maanden daarna werd de zoektocht naar de identiteit van de moordenaar een obsessie voor de media, vooral voor de Engelse tabloids. Na elke video van een volgende afschuwelijke onthoofding die met weerzinwekkende details door de grootste nieuwszenders over de hele wereld werden uitgezonden, stelde mijn redacteur vermoeid dezelfde vraag: ‘Weet jij wie Jihadi John is?’ Ik gaf op mijn beurt namen

door aan de politie en de overheid, op zoek naar de Britse terrorist die nu optrad als de beul van IS en die voor velen de personificatie van het kwaad was.

Bij gebrek aan informatie over zijn identiteit vulden de kranten deze leegte met een baaierd aan onware verhalen, waarin werd gezegd dat Jihadi John een van de vele luidruchtige IS-jihadisten was die hun tweets vanuit Syrië verstuurd. Veel van die terroristen verheerlijkten de barbaarsheid van de beul en zetten hun eigen bloedstollende bedreigingen van het Westen direct op de social media. Maar bij elke Jihadi John die werd opgevoerd, ontkenen de autoriteiten categorisch dat hij de dader was. Ik was ervan overtuigd dat de geheime diensten wisten wie hij was, maar zolang ze het mij niet zouden vertellen (wat ze al heel duidelijk hadden gemaakt) of ikzelf niet naar Syrië zou gaan om hem te zoeken, beschouwde ik de koortsachtige speculatie omtrent zijn identiteit als een verspilling van mijn journalistieke tijd. Nadat ik zes maanden lang geen enkel resultaat had geboekt, kon ik de naam van Jihadi John niet meer horen en was ik ervan overtuigd dat zijn identiteit nooit bekend zou worden. Toen, op 26 februari 2015, kreeg ik een telefoontje van een van mijn contacten die vertelde dat de BBC eindelijk had achterhaald wie Jihadi John was en op het punt stond hem aan te wijzen als Mohammed Emwazi, een 26-jarige moslim uit West-Londen.

Ik herkende de naam niet. Ik had de zaak gevolgd omdat ik een journalist ben die gespecialiseerd is in veiligheid, maar ik achtte het steeds onwaarschijnlijker dat ik iets aan de kwestie kon bijdragen. En nu zijn identiteit was onthuld, voelde ik me behoorlijk nutteloos toen de nieuwsredacteuren van Fleet Street me vroegen of ik enig licht op Mohammed Emwazi kon werpen. De naam van de beul van Islamitische Staat zei me niets.

Twee dagen later zat ik om vijf uur zaterdagmiddag in een restaurant in de Londense South Bank. Ik wilde kopij over Emwazi naar de nieuwsredactie van *Mail on Sunday* sturen. Ik had daar de hele dag rondgehangen in de hoop dat een contactpersoon mij zou willen vertellen wat hij over de geïdentificeerde beul wist. Hij was echter niet komen opdagen en daarom was ik bezig een verhaal over het netwerk van Emwazi in elkaar te draaien, gebaseerd op een oud rechtbankverslag. Het was kort voor de deadline en de redacteur was niet bijzonder onder de indruk van mijn bijdrage voor de zondagskrant.

Net voordat ik mijn verhaal wilde versturen, publiceerde een mensenrechtenorganisatie een reeks e-mails die allemaal aan Emwazi waren gericht, maar onder een schuilnaam die hij in Londen had gebruikt. Een van de mails had ik geschreven, met als aanhef: 'Leuk je gisteren te hebben gezien, Mohammed...' Ik zat als aan de grond genageld. Dit ene, lang vergeten mailtje van mij aan Emwazi maakte het hele verhaal over Jihadi John dat ik wilde opsturen plotseling onbeduidend. Ik dacht koortsachtig na en het werd me al snel duidelijk dat ik nu het verhaal was. Dit mailtje, samen met een paar andere uit 2010/2011 die in mijn 'postvak in' zaten, bewees dat ik de man die alle media ter wereld de hele zomer hadden gezocht, al kende. Het gaf me een gespannen en tegelijk opgewonden gevoel. Uit alle macht probeerde ik me het gezicht van de persoon die ik had geïnterviewd te herinneren, maar wat ik ook deed, het lukte me niet. Het was alsof alle beelden van Mohammed Emwazi waren uitgewist door de video-opnames van de gemaskerde Jihadi John. Ik las het bewuste mailtje, maar kon me niet herinneren dat ik het had geschreven of verzonden. Steeds weer probeerde ik me de man voor de geest te halen die ik in december 2010 had ontmoet, maar alles wat ik zag was het verborgen gezicht van de IS-beul. Pas in de dagen daarna was ik in staat om met behulp van mails en geheugenflarden een menselijk gezicht op Jihadi John te plakken.

De man die ik vijf jaar eerder had ontmoet, was beleefd en behulpzaam. Hij toonde begrip voor mij en mijn werk als journalist en hij schonk me vertrouwen door heel persoonlijke details over zijn leven met me te delen. Hij vertelde me over zijn op de klippen gelopen relaties, zijn moeilijkheden op het werk en zijn overtuiging dat hij als onschuldig burger oneerlijk werd vervolgd. Hij wilde zijn verhaal heel graag vertellen omdat hij het gevoel had dat MI5 zijn leven verwoestte. Niet lang daarvoor had hij zijn laptop verkocht via internet, en nu was hij ervan overtuigd dat de veiligheidsdienst het apparaat had gekocht. Hij had zoveel stress dat hij zich vaak 'ten dode opgeschreven' voelde; één keer mailde hij me zelfs om te zeggen dat hij overwoog zelfmoord te plegen.

Hoe was het mogelijk dat deze jonge moslim, die mij een slachtoffer leek, tot zulke weerzinwekkende en barbaarse daden was gekomen? Hoe kon deze verpersoonlijking van het kwaad dezelfde man zijn die mij deelgenoot maakte van zijn problemen met een vriendin?

De politie en MI5 waren al sinds 2009, lang voor de opkomst van IS, bezorgd over de jonge moslim. Toen ik Mohammed Emwazi ontmoette, was hij een jongeman die in de knoei zat, maar ik geloof niet dat hij toen al in staat was tot moord. In veel opzichten was hij niet anders dan andere jonge moslims die tegen mij hadden geklaagd over intimidatie door de politie en MI5. Een klein aantal van hen zit nu opgesloten in buitenlandse cellen, wordt strikt in de gaten gehouden door geheime diensten of is omgekomen tijdens terroristische acties waaraan ze deelnamen. Toen ik met hen sprak, waren het jongemannen die moeite hadden om hun Britse identiteit te verenigen met wat zij beschouwden als een wereldwijde vervolging van moslims. Het zou moeilijk vol te houden zijn dat niemand van hen geïnteresseerd was in islamistisch extremisme of in contact was geweest met bekende terreurverdachten. Anderzijds had geen van hen een strafblad en leken ze allemaal oprecht in hun wens om een vreedzaam leven te leiden in Groot-Brittannië.

Er zijn tegenwoordig honderden, wellicht duizenden jonge moslims die met hun dubbele identiteit kampen. Een klein aantal van hen zou zich kunnen aansluiten bij terroristische groeperingen, en zij moeten goed onder de loep worden genomen door de geheime diensten. Maar de overgrote meerderheid wil een open dialoog, zonder bang te hoeven zijn voor pesterij of intimidatie. De officiële cijfers geven aan dat bijna achthonderd Britse moslims naar Syrië en Irak zijn afgereisd. Het echte aantal is waarschijnlijk het dubbele daarvan. Veel van hen lijken oprecht te geloven dat ze het lijden van hun moslimbroeders en -zusters kunnen verlichten. Sommigen zijn niet van plan om naar Engeland terug te keren, terwijl anderen dat al in stilte hebben gedaan, om hier hun gewone leven weer op te pakken. Een handjevol vormt nu een dodelijke bedreiging voor het Westen. Maar slechts weinigen van hen zullen ooit de meest gezochte terrorist ter wereld worden.

Honderden agenten en spionnen kregen van een hele reeks veiligheids- en inlichtingendiensten opdracht om een internationale klopjacht te houden teneinde de beul van IS, door de media vrolijk Jihadi John gedoopt, op te pakken of te doden. Op 13 november 2015 onthulde een woordvoerder van het Pentagon dat de man een dag eerder doelwit was geworden van een aanval met een drone. Een Hellfire-raket verwoestte een auto die door de Syrische stad Raqqa reed. Maar de vraag blijft hoe Mohammed

Emwazi van een rustige tiener uit West-Londen veranderde in het publieke gezicht van de meest gevreesde en meest meedogenloze terreurorganisatie ter wereld.

De Britse autoriteiten trof de dubbele beschuldiging dat ze enerzijds een rol hebben gespeeld in de radicalisering van Emwazi en anderzijds te weinig hebben gedaan om hem tegen te houden. Ik heb mij ook afgevraagd of ik meer had moeten doen om deze man tegen te houden op zijn pad naar het terrorisme. Ik ontmoette hem en raakte bij hem betrokken in zijn strijd met de Britse geheime diensten. Hij beschouwde me als een begripvolle vertegenwoordiger van de media die over soortgelijke zaken als de zijne had geschreven. Hij had klachten ingediend bij de politie, de ambassade van Koeweit en bij een advocatencollectief dat slachtoffers van de oorlog tegen het terrorisme helpt. Toen dat allemaal niets opleverde, stelde hij zijn vertrouwen in mij.

HOOFDSTUK 1

Mohammed de buitenstaander

De familie van Mohammed Emwazi behoorde tot de Bidoen, een minderheidsgroepering in Koeweit die geen volwaardige burgerstatus heeft. Bidoen betekent 'zonder' in het Arabisch en slaat op de staatloosheid van deze mensen. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw was de grootvader van Emwazi een gerespecteerd stamleider, maar hij had tijdens de eerste volkstelling, die in 1961 tot de onafhankelijkheidsverklaring van Koeweit leidde, geweigerd een door de regering uitgereikt Koeweits paspoort te accepteren. Hij was volgens een vriend van de familie een trotse man die zich zeker voelde van zijn positie in de tribale maatschappij en die een paspoort als weinig meer dan een vodge papier van de overheid beschouwde. Maar zijn trots en, belangrijker, zijn besluit om de Koeweitse nationaliteit te weigeren, zou grote en ernstige gevolgen hebben voor vele generaties van de familie Emwazi.¹

In de jaren tachtig had Mohammed Emwazi's vader Jassem zijn staatloosheid overwonnen en werk gevonden als politieman in Tayma'a, een stad ruim dertig kilometer ten noordwesten van Koeweit City, in het district al-Jahra. Volgens een familielid was Jassem heel trots op zijn baan en werd zijn toewijding aan het handhaven van wet en orde erkend door de Koeweitse overheid.² Het certificaat dat de Koeweitse politie aan Jassem uitreikte, met een eervolle vermelding voor zijn loyaliteit en goede werk, is nog altijd in het bezit van de familie.

Tayma'a of Taima, zoals het ook wordt genoemd, is een gettoachtige sloppenwijk waar de Bidoen in golfplaten hutten gescheiden van de Koeweitse bevolking leven. Traditioneel worden Bidoen-migranten als soldaten in de laagste rangen van het Koeweitse leger opgenomen. Degenen die in de jaren tachtig geen plek kregen als soldaat, moesten vaak hun kostje bij elkaar schrapen door op straat eten te verkopen of te bedelen. Jassem was een van de weinige gelukkigen die aan de ontberingen van een leven in de marge van de maatschappij wist te ontsnappen.³

In 1987 waren de vooruitzichten zelfs nog beter. Hij ontmoette

Ghaneya, een immigrante uit Jemen, en kreeg toestemming van haar familie om met haar te trouwen. Vrienden uit die tijd herinneren zich dat de Emwazi's welvarend genoeg waren om de trouwceremonie in een grote, witte tent te houden.⁴ In de maanden na de bruiloft raakte Ghaneya zwanger, en de Emwazi's hadden alles wat ze konden verlangen: een goede baan, een warm gezin en de ongebruikelijke vrijheid om zowel met de Bidoen als met de plaatselijke Koeweiti om te gaan.

Maar in 1989 kregen de 200.000 Bidoen in Koeweit te maken met harde vervolging.⁵ De wereld was in de greep van een economische neergang en Koeweit besloot de Bidoen hard aan te pakken, als een zoethoudertje voor de eigen werkende klasse van het land, die het financieel zwaar had.⁶ Ook was er van oudsher de verdenking dat de Bidoen niet loyaal waren aan Koeweit en dat veel van hen Irak nog als hun natuurlijke thuisland beschouwden.⁷ Deze smeulende, rancuneuze gevoelens gaven voeding aan beschuldigingen dat Bidoen als vijfde colonne betrokken waren bij een reeks terroristische aanslagen tegen de Koeweitse regering.⁸

Zo kwam het dat deze bevolkingsgroep met één penne-streek uit de officiële bevolking van Koeweit werd gewist. Van de ene op de andere dag verloren ze hun recht op een paspoort of andere identiteitspapieren, waardoor ze ook geen geboorte-, overlijdens- of huwelijks-certificaten meer konden krijgen.⁹ Dat had tot gevolg dat de Bidoen geen rijbewijs konden behalen, hun kinderen niet naar school konden sturen en geen toegang hadden tot medische zorg in het ziekenhuis. Zelfs voor huisvesting en sociale voorzieningen kwamen ze niet in aanmerking.¹⁰ Van elke Bidoen met een baan werd de aanstelling opnieuw bekeken.¹¹ De Emwazi's bestonden officieel niet meer, evenmin als de rest van de Koeweitse Bidoen-populatie.¹²

Voor het jonge paar, met de kleine Mohammed op komst en vooruitzicht op een normaal gezinsleven, betekende de onderdrukking een noodlottige keer in de kansen. Voor Jassem persoonlijk bestond de reële mogelijkheid dat hij zijn baan zou verliezen, en daarmee het vaste inkomen waarop het gezin was gaan vertrouwen. Maar dat was nog maar het begin van hun moeilijkheden, want de ontwikkelingen in de regio namen een dramatische wending.

De leider van Irak, Saddam Hussein, koesterde al lang territoriale ambities in de richting van zijn kleine buurland en in 1990 lanceerde hij een

bliksemaanval die de zelfgenoegzame generaals van Koeweit volkomen verraste. De relatief kleine strijdmacht van het olierijke Golfstaatje werd al snel onder de voet gelopen door 's werelds op drie na grootste leger. De Koeweitse heerser, sjeik Jaber al-Ahmad al-Sabah, vluchtte in zijn gepantserde Mercedes door de woestijn en ging in het naburige Saoedi-Arabië in ballingschap. Hij werd al snel gevolgd door de rijke sjeiks van Koeweit, de zakenlieden en iedereen die over de middelen beschikte om te ontsnappen. De staat Koeweit werd overgelaten aan de nieuwe Iraakse heersers.

Voor de kort voor de inval stateloos geworden Bidoen was de situatie bijzonder hachelijk. Jassem Emwazi, die niet de contacten of middelen had om in de exodus mee te gaan, was overgeleverd aan de genade van een wreed regime met een geschiedenis van onderdrukking van de Bidoen. De familie moest snel leren hoe te overleven in een oorlogszuchtige staat die de Bidoen van Koeweit als verraders en vijanden van Irak beschouwde.¹³ Tegelijkertijd moesten ze evenzeer oppassen om niet de verdenking van de Koeweiti op zich te laden, die de Iraakse Bidoen ervan verdachten met de invallers te heulen.

In februari 1991 begon een door Amerika geleide coalitie een langdurige lucht- en grondaanval op de Iraakse strijdkrachten in Koeweit. Er waren welgeteld vier dagen voor nodig om het leger van Saddam uit het land te verdrijven, waarbij echter wel een grootschalige aanval werd uitgevoerd op een Iraakse pantserdivisie, net buiten al-Jahra. Duizenden Iraakse soldaten verbrandden in hun voertuigen toen de leider van de coalitie, generaal Norman Schwarzkopf, bevel gaf om een blokkade in een straal van 160 kilometer rond Koeweit City te leggen. De terugtrekkende Iraakse konvooien, die op snelweg 80 ter hoogte van de Mutla Keten vast kwamen te zitten, werden gemakkelijke doelwitten voor de Apache-helikopters en jachtbommenwerpers die tegen hen werden ingezet.

Terwijl de Amerikanen en hun Saoedische bondgenoten het verdrijven van Saddam en de veiligstelling van de olieleveranties vierden, begonnen de terugkerende Koeweiti openstaande rekeningen te vereffenen. De autoriteiten traden meedogenloos op tegen de Bidoen, van wie ze er duizenden naar Irak zonden, in de armen van Saddam. Hoewel de Emwazi's, die geen banden hadden met Irak, aan deportatie ontsnapten, bleven ze het slachtoffer van discriminatie en leefden ze voortdurend in angst voor gedwongen uitzetting.¹⁴

Gezien de harde vervolging, niet alleen door de invallers, maar ook door de autoriteiten in hun eigen land, is goed te begrijpen hoe zich diep in de psyche van de familie Emwazi een gevoel van vervreemding en wrok kon nestelen. Jassem had Koeweit nog niet helemaal opgegeven, maar in de daaropvolgende jaren werden zijn vooruitzichten slechter dan ooit.¹⁵

In 1993, toen Mohammed zes jaar oud was, besloten de Emwazi's uiteindelijk te proberen een nieuw leven in het Westen op te bouwen. Ze vestigden zich in Groot-Brittannië, omdat ze verre familieleden hadden die naar Londen waren verhuisd en die verhalen hadden verteld over een stad waarin talloze geloven en kleuren in vrijheid naast elkaar leefden.¹⁶ Het belangrijkste was voor Jassem dat ook de Bidoen daartoe behoorden. Ze werden niet als paria's beschouwd maar als echte vluchtelingen.

Bij aankomst in Groot-Brittannië diende het echtpaar een aanvraag voor asiel in bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, op grond van het feit dat hun het staatsburgerschap van Koeweit werd geweigerd.¹⁷ Binnenlandse Zaken had een richtlijn gepubliceerd dat mensen die konden bewijzen Bidoen uit Koeweit te zijn, gewoonlijk de vluchtelingenstatus kregen in Groot-Brittannië. De richtlijn bood echter absoluut geen garantie voor het recht op asiel. Er stond duidelijk in: 'De individuele omstandigheden van de Bidoen in Koeweit variëren sterk. Ze kunnen allemaal het stigma dragen van gebrek aan status en het ondervinden van extra moeilijkheden om toegang te krijgen tot overheidsdiensten, maar sommigen hebben nauwe banden met Koeweitse families en bezitten de netwerken, contacten en middelen om obstakels te omzeilen.'

De richtlijn beschreef ook wat in de tijd dat de Emwazi's in het Midden-Oosten woonden de waarschijnlijkste reden was voor Koeweitse Bidoen om asiel aan te vragen in Engeland:

Interne instabiliteit in het midden van de jaren tachtig, vooral in verband met Koeweitse steun voor Irak tegen Iran in de Irak-Iranoorlog, leidde tot een reeks bomaanslagen, moordaanslagen en kleinere burgerlijke rellen, gesponsord door Iran. Het gevolg was dat Koeweitse autoriteiten uit veiligheidsoverwegingen beperkende maatregelen oplegden. Vooral het feit dat een klein aantal Bidoen in verband werd gebracht met terroristische activiteiten, maakte dat de Koeweitse regering hun status ging heroverwegen.

Groot-Brittannië was zich ervan bewust dat sommige Bidoen bij de invasie van Koeweit in 1990 met Saddam hadden gecollaboreerd, en dat ze daardoor hadden bijgedragen aan hun eigen staatloosheid. De richtlijn stelde verder: ‘Tussen halverwege de jaren tachtig en de Iraakse invasie van Koeweit in 1990 werden de rechten van de Bidoen verder uitgehold, bijvoorbeeld het recht op vrij onderwijs. Sommigen werden daar direct het slachtoffer van. Anderen werden beschermd door hun positie in overheidsdienst of door andere persoonlijke contacten.’

De richtlijn van de regering hield in dat leden van de Bidoen-minderheid bij binnenkomst in Groot-Brittannië niet automatisch asiel kregen en dat het personeel van de immigratiedienst expliciet bevoegd was om de claims van de vluchtelingen nader te onderzoeken.

Binnenlandse Zaken had drie jaar van overwegingen nodig voordat de ambtenaren ermee instemden de familie Emwazi asiel te verlenen. Drie jaar is een lange tijd om een beslissing te nemen in een immigratiezaak, zelfs als we rekening houden met de vaak langzaam malende molens van Englands juridische systeem. De drie jaren gaven de ambtenaren van de immigratiedienst in elk geval ruim de tijd om het verhaal te controleren en de recente geschiedenis van de familie na te gaan. Binnenlandse Zaken zal daarbij niet alleen op het getuigenis van de familie zelf hebben vertrouwd, maar ook hebben geprobeerd onafhankelijk bewijs te vinden dat hier sprake was van een oprechte en gefundeerde claim van vervolging in Koeweit. Suggesties dat de Emwazi's de Iraakse invallers zouden hebben gesteund, zouden hun zaak hebben geholpen, omdat ze in dat geval moeilijk naar Koeweit konden terugkeren.

Omar Emwazi (22), Mohammeds jongere broer, hamert erop dat zijn vader een loyaal burger van Koeweit was die fel tegen Saddam was gekant. ‘Toen de kranten dat wilden suggereren [nl. dat hij pro-Saddam zou zijn], zocht mijn moeder het [door de Koeweitse politie aan zijn vader overhandigde] certificaat op om me te laten zien wat een onzin dat was.’

In 1996 werd de aanvraag geaccepteerd door de Britse immigratiedienst en kreeg de familie eindelijk asiel.¹⁸ De Emwazi's vestigden zich in de welvarende West-Londense voorstad Maida Vale, waar ze Koeweitse familie hadden.¹⁹ Zelf waren ze echter verre van welvend. Het jonge en groeiende gezin verhuisde vier keer in dezelfde wijk. Hun eerste woning was

een flat met drie slaapkamers op de eerste verdieping in Warwick Crescent. Daarvandaan verhuisden ze naar een vervallen huizenblok in het nabijgelegen Desborough Close, omringd door hoge woonkazernes.

Jassem vond werk als taxichauffeur en koerier, terwijl Ghaneya thuisbleef met Mohammed, zijn twee jongere zussen en zijn jongere broer.²⁰ Buurtbewoners beschreven de familie als hecht en zorgzaam; beide ouders kwamen dagelijks naar de school om hun kinderen op te halen. Thuis spraken ze Arabisch en ze gingen naar de plaatselijke moskee. Net als in Koeweit kleepte Ghaneya zich op traditioneel islamitische wijze en wanneer ze het huis verliet droeg ze een nikab.²¹

Het was echter geen streng islamitisch huishouden. ‘Ze waren gewone doorsnee moslims. Ik geloof niet dat Mohammed bijzonder religieus was en ik denk niet dat de kinderen gedwongen werden religieus te zijn,’ vertelde een vriend van de familie me.²² Mohammed ging zelfs naar de St Mary Magdalene Church of England lagere school.

Uit gesprekken met zijn onderwijzers en medeleerlingen blijkt dat hij naar buiten toe niet anders was dan andere jongetjes. Hij was een fan van popgroep S Club 7 en wilde profvoetballer worden.²³ Toen Mohammed Emwazi tien jaar was, beschreef hij zijn ambities voor zichzelf op dertigjarige leeftijd als volgt: ‘In een voetbalteam zitten en een goal scoren’ voor zijn favoriete team, Manchester United. In het jaarboek van de school vermeldt hij als zijn favoriete computerspel het schietspel *Duke Nukem: Time to Kill*; zijn favoriete boek was *How to Kill a Monster* uit de populaire Goosebumps-reeks, in Nederland uitgebracht onder de serienaam ‘Kippenvel’.²⁴ Zijn favoriete kleur was blauw, zijn favoriete dier een aap. Hij hield van chips en keek graag naar *The Simpsons*.²⁵

Hoewel hij gewoonlijk terughoudend was en toegewijd aan zijn religie, raakte hij na samenkomsten op school nu en dan verwickeld in gevechten. Een voormalige klasgenoot vertelt: ‘Op een dag hadden we een godsdienstles en hij stond op en vertelde over zijn geloof. Hij schreef Arabisch op het bord om ons te laten zien hoe dat eruitzag en dat het in de andere richting werd geschreven. Hij liet ons een religieuze tekst zien en vertelde waar het in zijn religie om ging.’ Volgens de klasgenoot, die in die tijd negen jaar was, beheerste Mohammed het Engels toen nog slecht.²⁶ ‘Hij kon eerst maar een paar woordjes zeggen, zoals zijn naam en waar hij vandaan kwam (...) Hij voetbalde altijd in de lunchpauze en op de naschoolse

voetbalclub. Via het voetbal leerde hij verschillende woorden en uitdrukkingen. Net als alle andere jongens wilde hij altijd de spits zijn. Hij was niet heel goed op school, hoorde tot de slechtere helft van de klas, maar wel was hij een van de sportieve jongens. Hij was populair.²⁷

Zijn vroegste herinneringen hadden zich echter gevormd tegen de achtergrond van oorlog en discriminatie, een eindeloze asielpcedure, een vreemde cultuur en strijd om geaccepteerd te worden. Mohammed was de enige moslimleerling op de school, zijn schooluniform was een felrode trui met het insigne van de Church of England.²⁸

Er bestaat een video van kinderen die op het schoolplein spelen. Mohammed is ook te zien, voetballend met de andere jongens. Maar hoewel hij deel uitmaakt van het spel, communiceert hij niet met de andere jongens en wanneer de camera zich op hem richt en iemand ‘Emwazi’ naar hem schreeuwt, probeert hij zijn gezicht te bedekken.²⁹ Een andere vriend vertelde dat hij de gewoonte ontwikkelde om zijn mond af te schermen als hij met iemand sprak, nadat een van de meisjes hem voor schut had gezet door een groep klasgenootjes te vertellen dat hij een slechte adem had.

In veel opzichten was hij een leerling die we zo zouden herkennen uit onze eigen schooltijd, onzeker van zichzelf en hunkerend om erbij te horen. Maar er is een incident uit deze tijd op de basisschool dat, wanneer het waar is, wellicht op een keerpunt wijst. Een voormalige schoolvriend belde in februari 2015 het radiostation LBC op en beschreef het voorval:

We waren op het schoolplein en Mohammed rende voor iemand weg, ik denk dat hij net in een gevecht verwickeld raakte. Toen hij wegrende, blokkeerde een andere jongen hem. Hij rende tegen de doelpaal, stootte zijn hoofd aan de metalen balk en viel op de grond. Het was in het zesde jaar, en we hebben hem zes weken lang niet meer teruggezien. Sinds die hersenbeschadiging was hij niet meer dezelfde. Ik zeg het je een miljoen procent zeker. Hij was niet meer dezelfde.³⁰

De implicatie lijkt te zijn dat Emwazi een soort hersenbeschadiging opliep toen hij tegen de doelpaal rende, waardoor zijn persoonlijkheid veranderde. Ik heb echter nergens bewijzen kunnen vinden om deze bewering te

staven. Zijn familie zegt dat Mohammed een gewoon, wat verlegen schoolkind was en dat hij nu en dan in een vechtpartij verzeild raakte. Niemand gaf aan dat hij na dat incident, of rond die tijd, agressiever of eenzelviger werd. Zelfs de voormalige schoolvriend legt geen verband tussen de vermeende hersenbeschadiging en het psychopathische geweld dat Emwazi in de onthoofdingsvideo's etaleert.

Na de basisschool ging Mohammed in 1999 naar Quintin Kynaston Community Academy, in St John's Wood, Noordwest-Londen, in dezelfde tijd dat popster Tulisa Contostavlos, het latere jurylid van *X-factor*, daar naar school ging. De school kreeg voortdurend uitstekende beoordelingen van Ofsted, de Engelse onderwijsinspectie, en de Labourregering wees Quintin Kynaston zelfs aan als een voorbeeld voor het secundair onderwijs in de hoofdstad. Voor een jonge immigrantenfamilie die zich in Londen vestigde, hadden de Emwazi's geen betere keuze kunnen doen voor de opleiding van hun zoon.

Premier Tony Blair bezocht de school in 2003 tweemaal, en gebruikte die als decor om zijn beleidsvoorstellen op het gebied van de jeugdzorg te lanceren. Je kunt je alleen maar afvragen wat Mohammed van het bezoek van Blair zal hebben gedacht in het jaar dat Groot-Brittannië Irak binnenviel. Het is niet onmogelijk dat de familie Emwazi de oorlog in Irak eigenlijk wel toejuichte. Ze zullen immers veel Iraakse Bidoen-families hebben gekend die tijdens het schrikbewind van Saddam Hussein werden vervolgd. Maar tegen de tijd dat Blair naar de school van Mohammed kwam, had de algemene opinie zich tegen zijn ongelukkige avontuur in het Midden-Oosten gekeerd.

Tijdens zijn bezoek werd de premier geconfronteerd met vijftig demonstranten die tegen de oorlog betoogden. Onder hen waren ook kinderen van de school, die hem uitjouwden en 'out, out, out' scandeerden. (Drie jaar later kwam hij naar dezelfde plaats terug om zijn terugtreden als premier aan te kondigen, maar niet voordat hij de staf had verteld dat de school 'een geweldige inspiratie' was.)

Mohammed woonde vier jaar met zijn familie in het vervallen huizenblok in Desborough Close, tot in 2002 zijn jongste zus Hana werd geboren. Er waren nu vijf kinderen om voor te zorgen en daarom verhuisde de familie weer, nu naar een grotere flat in Lisson Grove, niet ver van het cricketstadion Lord's Cricket Ground.

Maar de favoriete sport van Emwazi was voetbal en hij was een groot fan van Manchester United. Zijn vader echter was supporter van Chelsea en de rivaliteit tussen de clubs was een bron van plagerijtjes tussen vader en zoon. Omar herinnert zich:

Hij was gek op voetbal. En hij was er heel goed in. Al zijn vrienden zeiden hoe goed hij was. Hij nam ons mee om te voetballen. Hij was supporter van Manchester United. Ik weet niet waarom, ik weet niet veel van voetbal. Maar hij en mijn vader zijn echte voetbalgekken. Mijn vader is fan van Chelsea. Zij zaten elkaar dus altijd in de haren. Hij nam mijn vader mee naar de wedstrijden Chelsea–Manchester United en Chelsea–Liverpool.

Omar herinnert zich ook de keer dat zijn broer hem en zijn vrienden op kaartjes voor een wedstrijd tussen Manchester United en Chelsea trakteerde. ‘Hij nam mij en mijn vrienden ook mee om voetbal te kijken. En hij kocht altijd alle kaartjes. Hij zei: “Als ze willen, kunnen ze betalen, als ze het niet doen, is het ook goed.” Mijn vrienden gingen naar de moskee en probeerden hem het geld voor de wedstrijd te geven, maar mijn broer zei: “Wat doen jullie?” Hij lachte alleen maar. Hij riep hem [een van Omars vrienden] terug en zei dat hij het niet hoefde – het was een cadeautje voor mij, mijn vader en mijn vrienden.’

Een goede vriend van Mohammed Emwazi op de middelbare school beschrijft hoe ze hun vrije tijd doorbrachten met voetballen of rondhangen in snackbars. Hij vertelt: ‘We raakten heel goed bevriend. Ik liep met hem van en naar school en later gingen we samen elke zaterdagochtend voetballen in Paddington Rec voordat we naar het café gingen. We hielden allebei van lol maken en hij was een normale jongen.’

Maar diezelfde vriend onthulde ook dat hij een eerste glimp van mogelijk extremisme bij Emwazi ontdekte toen ze in het derde jaar les kregen over de Holocaust. In de *Daily Mirror* zei hij daarover: ‘Ik hoorde Mohammed mompelen: “Heel goed. Ze verdienden het.” Ik dacht dat hij een grapje maakte, maar later vertelde hij me dat hij alle Joden haatte en hun de schuld gaf voor de ellendige situatie van de moslims. Hij meende het echt. Hij haatte de Joden absoluut. Steeds wanneer we langs een huis in Golders Green liepen waarvan hij wist dat het van een Jood was,

schreeuwde hij beledigingen en scheldnamen als “fucking pigs”.³¹

De vriend, een van de getuigen die met de media spraken maar hun identiteit geheim wilden houden, zei dat Emwazi’s opvattingen harder werden na de invasies van Afghanistan en Irak: ‘Hij had een gloeiende hekel aan George Bush, die hij wilde vermoorden uit wraak voor de moord op onschuldige burgers. Hij zei hetzelfde over Tony Blair. Het was vreemd, want hoewel hij een moslim was, ging hij bij mijn weten nooit naar een moskee en leek hij nooit heel religieus. Omdat hij nog zo jong was en zijn opvattingen zo hard waren, had ik het gevoel dat hij die ergens buiten school moest hebben opgedaan.’³²

Dezelfde vriend voegt eraan toe: ‘Hij hield van rapmuziek, vooral Jay-Z. Hoewel hij vrij klein was voor zijn leeftijd, was hij een en al bravoure. Ik heb maar één keer gezien dat hij in een gevecht verwickeld raakte, en dat was met een Iraniër die op een zaterdag met ons mee kwam voetballen. Mohammed sloeg en schopte de jongen, ook al was hij veel groter. Ik moest ertussen springen om te voorkomen dat hij echt gewond zou raken.’³³ De voormalige vriend zei dat hij Emwazi aan het eind van het zesde leerjaar voor het laatst had gezien. ‘Onze wegen zijn volkomen uit elkaar gelopen. Ik ben gelukkig getrouwd en heb kinderen. Hij is een van de meest gehate mensen ter wereld.’

Anderen zeggen dat Emwazi op school werd gepest, waardoor hij depressief en geïsoleerd raakte. Op veertienjarige leeftijd was Mohammed kleiner dan de meeste andere jongens. Een bende oudere tieners wachtte hem altijd op buiten school, vertelde een vriend: ‘Ze namen hem zijn lunchgeld af en trokken en duwden een beetje. Hij was toen heel stil en een beetje schriel, zodat we hem Little Mo noemden.’

De voormalige directrice van de school, Jo Shuter, vertelde de BBC wat zij zich uit die tijd herinnerde: ‘Hij had wat problemen met intimidatie, waar we tegen optraden (...) maar we zagen het niet als een groot probleem.’³⁴ Shuter, die vanaf 2002 tien jaar lang directrice van de school was, zei dat er geen indicaties waren dat leerlingen met extreme visies werden geïndoctrineerd: ‘Ik kan niet zeggen wanneer de radicalisering plaatsvond. Het enige wat ik met de hand op het hart kan verklaren, is dat we er absoluut niets van wisten. Als we het hadden geweten, dan hadden we er iets aan gedaan.’³⁵ Er ontstonden echter ernstige zorgen over de school toen bleek dat twee andere jongens zich ook bij terreurgroepen hadden aange-

sloten: Mohamed Sakr en Choukri Ellekhlifi. Sakr, die een heel belangrijke rol in Emwazi's leven zou spelen, kwam in 2012 in Somalië om het leven als strijder van Al-Shabaab.³⁶ Ellekhlifi, die op school twee klassen hoger zat dan Emwazi, werd in 2013 eveneens als strijder gedood, in Syrië.

Kort na deze onthullingen in maart 2015 kondigde de regering aan een onderzoek naar de school in te stellen.³⁷ Jo Shuter houdt echter vol dat er geen bewijs was voor extremisme toen zij directrice was: 'Toen ze hier op school zaten, was er nooit het gevoel dat een van deze jongens, zoals ik ze kende, radicaliseerde.'³⁸ Zij herinnert zich Emwazi juist als 'stil en tamelijk ijverig', zij het met de gebruikelijke problemen van tienerleerlingen. 'Tegen de tijd dat hij in de zesde klas kwam, was hij in alle opzichten een ijverige, ambitieuze jongeman die naar de universiteit van zijn keuze zou gaan. Ik kan niet genoeg benadrukken dat hij geen grote bron van zorg voor ons was.'

Shuter zei verder dat de school tolerantie predikte en een atmosfeer creëerde 'waarin jonge mensen met volwassenen konden praten. Er was altijd iemand aanwezig met wie ze konden praten als ze ergens mee zaten.'³⁹ Toen haar werd gevraagd de jongen die ze op school had gekend te vergelijken met de jihadist en beul die hij was geworden, kwam Shuter niet verder dan een gevoel van ongeloof en verbijstering: 'Ik heb geen woorden voor de schok en afschuw die ik voel. Zelfs nu nog, wanneer ik naar het nieuws luister en zijn naam hoor vallen, voel ik de haren in mijn nek overeind komen, omdat het zo ver afstaat van hoe ik hem kende. Het is zo onthutsend en afschuwelijk wat hij heeft gedaan.'

Shuters indruk van Mohammed wordt bevestigd door Omar, die zei dat zijn broer een gewone jeugd had: 'Hij was goed opgevoed, en hij was heel verlegen. Mijn zussen zeggen dat hij in het begin wat moeilijkheden had op school (pesters). Maar zoals ik het zie, was hij heel populair.'

Emwazi had zijn religie zelfs de rug toegekeerd, zich losgemaakt van zijn islamitische opvoeding en als tiener een vernietigende levensstijl aangenomen. Een vriendin die hem uit die tijd zegt te kennen, beschrijft Mohammed als iemand die zich kleepte als een gangstarapper, cannabis rookte en in vechtpartijen verzeild raakte. Het moslimmeisje vertelde dat ze in een twintig man sterke bende zat waarvan ook Mohammed Emwazi lid was. Volgens haar deed hij mee aan ruige wodka-zuipsessies en ging hij direct de confrontatie aan met jongens die hem uitdaagden. Het meisje

kende Emwazi naar eigen zeggen al vanaf z'n twaalfde, en ze vertelde me: 'Hij kleepte zich als een gangstarapper en was in die tijd enorm met muziek bezig. Hij was geobsedeerd door Snoop Dogg, Eminem en Tupac Shakur. Ik heb hem nooit zien bidden of islamitische kleding zien dragen, hij had het zelfs nooit over religie.'⁴⁰ Ze voegde eraan toe: 'Aangezien ik zelf moslim ben, was ik me daar in die tijd zeer van bewust. We hadden een bende en hij maakte daar duidelijk deel van uit.'

In schrill contrast met het portret dat zijn voormalige schooldirectrice schetst, gaf de moslimvriendin aan dat de bende onder de indruk was van zijn 'zeer agressieve aard' en dat hij 'niet met zich liet sollen'.⁴¹ Ze herinnert zich een gevecht in de gymzaal van de school, toen een andere leerling hem begon te duwen en te trekken: 'Hij werd twee dagen van school gestuurd vanwege het gevecht, maar dat leek hem niets te kunnen schelen, hij was heel opstandig (...) Als lid van de bende spijbelde hij tot wel twee keer per week. Ze rookten cannabis en sigaretten en dronken cider uit de fles, op straat voor een winkeltje in de buurt.'

'Hij zat graag in de hoek wiet te roken,' ging het meisje verder. 'Het maakte hem niet uit dat het illegaal was of tegen zijn geloof indruiste. We rolden joints en rookten die samen op. We rookten ze ook achter het schoolplein. Daarna ging iedereen, ook Mohammed, terug naar de klas en deed alsof er niks gebeurd was. Hij was geen goede moslim.'

De bendeleden bleven vijf jaar bij elkaar totdat ze in de zomer van 2006 van school kwamen en iedereen zijn eigen weg ging. Tijdens een afscheidsceremonie in een hotel in Swiss Cottage kregen de leerlingen een speciaal herinneringsboek. Emwazi schreef erin dat hij zeer waarschijnlijk 'iets goeds' zou worden. Bij de vraag wat hij anderen adviseerde, schreef hij: 'Werk hard en wees gelukkig.' Hij ondertekende met een smiley.⁴²

Leerlingen noemden Emwazi ook 'de roddelaar van het jaar'. En een vriend herinnert zich: 'We hadden een echte zuipavond. Iedereen, ook Mohammed, werd dronken van wodka en cranberry. Er was ook wijn en bier.'⁴³

Emwazi's schooljaren laten een beeld zien van een gewone tiener die zijn plek in de wereld zoekt. Zijn pad naar de radicalisering is niet begonnen op Quintin Kynaston. Mohammed was niet op zoek naar een islamitische identiteit. Hij had wereldse interesses en zijn vrienden waren niet religieus. Het was een toevallig contact binnen zijn vrien-

denkring dat hem in aanraking bracht met de ideeën en de cultus van de jonge jihadi.

De Emwazi's woonden dicht bij een andere familie van moslimimmigranten, de Sakrs. De familie Sakr was in 1978 uit Egypte naar Groot-Brittannië gekomen. Gamal Sakr was een kleine ondernemer die zijn gezin onderhield met een aantal zaakjes, vooral kranten- en tabakskiosken. Mohammed Emwazi en Mohab Sakr waren moslimjongens van dezelfde leeftijd die op dezelfde school zaten. Ze hadden veel gemeen en al snel brachten de twee jongens veel tijd met elkaar door, vaak in en rond de huizen waar ze woonden.⁴⁴

Mohabs oudere broer Mohamed was een charismatische jongeman. Hij werd in 1985 in Londen geboren en was opgegroeid als een normaal, sportief kind. Hij zat drie klassen hoger dan Mohammed Emwazi, en kort nadat die op dezelfde school kwam, bouwde Mohamed Sakr een reputatie op als populaire jongen. 'Hij was heel populair onder zijn vrienden, maar tegelijkertijd heel rustig, en beleefd. Hij was gewoon een normaal kind,' zegt zijn moeder Eman.⁴⁵ Ik heb echter een rechtbankverslag gezien dat een heel andere, en veel zorgwekkender kant van Mohamed Sakr onthult. Kort nadat Emwazi de school in 2006 had verlaten, behoorde Mohamed Sakr tot de kern van een groep jonge islamistische extremisten die de argwaan had gewekt van de binnenlandse veiligheidsdienst, MI5.⁴⁶

Gamal Sakr wilde graag dat zijn zonen als ondernemers in zijn voetsporen zouden treden. Toen Mohamed nog maar net veertien was, kreeg hij de leiding over zijn vaders krantenkiosken in de Londense wijk Soho. Als oudere tiener begon hij echter moeilijkheden te krijgen in nachtclubs en cafés. 'Hij was gek op uitgaan, kleepte zich graag mooi aan, droeg de beste kleding. Hij wilde alles eersteklas hebben,' vertelt mevrouw Sakr.⁴⁷ 'Ik zei altijd tegen hem: "Na middernacht is er geen goed nieuws." Dus zei ik: "Zorg dat je voor twaalfen thuis bent." Hij zei: "Oké, oké, ik zal het proberen", begrijpt u?'

In juli 2007 begon Mohamed zijn eigen zaak als directeur van een auto-wasserij aan de Westway in Shepherd's Bush. De registratie bij de Engelse kamer van koophandel laat zien dat hij de nieuwe zaak, Elite Mobile Valeting Service (MVS), samen met twee andere directeuren runde, zijn jongere broer Mohab en Amin Mohamed Ali Addala. Mohammed

Emwazi ging regelmatig langs bij MVS waar hij zijn schoolvriend hielp en wat geld verdiende met het wassen en schoonmaken van auto's. Het echtpaar Sakr was blij dat hun zonen net als hun vader ondernemer werden. Ook waren ze opgelucht dat Mohamed het uitgaansleven en de groep rouwdouwers waarmee hij voordien omging kennelijk was ontgroeid.⁴⁸

Maar niet alles was op zijn plaats gevallen in het leven van Mohamed Sakr. Hij raakte in de ban van de ideeën van de radicale islam en zijn dwarse, westerse hobby van uitgaan en nachtelijke drinkgelagen had plaatsgemaakt voor een grotere interesse voor de moslimwereld. Zijn rolmodel was Bilal al-Berjawi, een andere jonge Britse moslim die al gauw kennis zou maken met Mohammed Emwazi.

In 2007 reisde Mohamed Sakr naar Saoedi-Arabië. Volgens zijn ouders was het een pelgrimstocht 'met een paar vrienden en hun vrouwen'. Aansluitend reisde hij door naar Egypte, naar zijn familie die daar op vakantie was.⁴⁹ Vanuit Egypte, aldus de Sakrs, bezochten Mohamed en zijn jongere broer ook de familie van een vriendin in Dubai.

Bij zijn terugkeer in Groot-Brittannië werd Mohamed op het vliegveld echter apart genomen en 'ten minste drie uur' lang ondervraagd door 'immigratieambtenaren'. Ze vroegen naar de landen die hij had bezocht en zijn reden om daarnaartoe te gaan. Het was duidelijk dat zijn activiteiten de aandacht van de geheime diensten hadden getrokken. 'Hij zei tegen hen: "Ik was niet van plan al die landen te bezoeken. Zo verliep mijn zomer toevallig," aldus zijn moeder.

Rechtbankverslagen laten zien dat MI5 inmiddels geloofde dat Sakr in Londen deel uitmaakte van een harde kern van islamisten, die er door de veiligheidsdienst van werd verdacht banden te hebben met buitenlandse jihadisten.⁵⁰ De groep telde niet meer dan twaalf jonge moslimmannen die hun verbittering wilden uiten over wat zij de vervolging van moslims in het Midden-Oosten noemden. Een centraal onderdeel van hun wereldbeeld was de kritiekloze aanname dat een verbond van machten in het Oosten en Westen samenspande om het islamitische geloof te onderdrukken, met als direct gevolg dat er onschuldige moslims werden vermoord.

In Groot-Brittannië waren de geheime diensten nerveus. Het was nog maar twee jaar na de bomaanslagen van 7 juli 2005 in Londen, toen een groep bommenleggers, van wie een aantal bij MI5 bekend was, hen volkomen had verrast. Tony Blair had gezegd dat 'de spelregels' waren veran-

derd, maar niet alleen de politiek nam een hardere houding aan tegenover jonge moslims die extreme opvattingen ventileerden of banden hadden met bekende islamistische terroristen. De politie en MI5 zouden zich niet nóg een keer laten verrassen door een terreuraanslag van eigen bodem. Wie het wantrouwen van de diensten wekte, werd hard aangepakt: reizen werden onderbroken, waarschuwingen uitgedeeld en banden verbroken.

De informatie van surveillances en een groeiend leger informanten wees erop dat Sakr en zijn kameraden extreme ideeën hadden over de buitenlandse jihad. Waar MI5 en SO15, de antiterreureenheid van de Londense politie (Metropolitan Police), niet zeker van waren, was hoe dit netwerk van losjes met elkaar verbonden extremisten die opvattingen naar buiten wilde brengen. Was het een zoekende fase in hun leven of waren ze werkelijk van plan om zich bij de gewapende jihad aan te sluiten?

Mohammed Emwazi was net negentien toen hij hoorde dat de Sakrs in aanraking waren gekomen met de antiterreureenheid van de politie en met MI5. Op dat moment bevond hij zich slechts in de periferie van deze groep. Zijn betrokkenheid kwam voort uit het sociale leven: zijn vriendschap met Mohab en de banden met de familie Sakr. Maar wat zijn eigen interesses in die tijd ook waren, Emwazi had besloten dat zijn eigen directe toekomst in verdere studie lag.

In 2006 begon hij aan een bacheloropleiding informatiesystemen en management aan de universiteit van Westminster.⁵¹ Hij studeerde op de Cavendish-campus die tussen het gebouw van de BBC en Regent's Park ligt, in het centrum van Londen. De Emwazi's waren absoluut niet rijk en deze locatie betekende dat hij geld kon besparen door thuis te blijven wonen in Maida Vale en naar de universiteit op en neer te reizen.

Er werd veel verwacht van Mohammed. Zijn vader was een krachtige patriarch die zijn oudste zoon vanaf een heel vroeg stadium had voorbereid om zijn plaats aan het hoofd van de familie in te nemen. Nog voor hij van school ging, verwachtte Jassem van Mohammed dat hij meer verantwoordelijkheid in het gezin op zich zou nemen door op zijn jongere broer en zussen te letten. Mohammed durfde deze uitdaging aan en zijn vader steunde meer en meer op hem.⁵² Tegelijkertijd was hij de eerste van de Emwazi's die een plek aan de universiteit had veroverd, wat een moment van trots was voor de hele familie.

In 2006 had de universiteit van Westminster de reputatie een linkse instelling te zijn. En dat trok militante studenten aan. Er was ook een bloeiende Islamitische Vereniging. De voormalig voorzitter daarvan, Yassin Nassari, woonde in hetzelfde deel van Londen als de Emwazi's en werd ooit door de maatschappelijk werker van de universiteit beschreven als: 'Westers gekleed en genietend van een drankje'. Hij onderbrak zijn studie en studentenleven echter voor een reis naar Syrië, waarna hij in een lang gewaad en met hoofddeksel terugkeerde en zichzelf de 'emir' van de islamitische studentenvereniging noemde. In 2006, het jaar waarin Emwazi zijn studie begon, werd Nassari op vliegveld Luton apart genomen nadat hij en zijn vrouw met een toestel van easyJet uit Nederland waren teruggekeerd. De politie vond een grote hoeveelheid jihadistisch materiaal op een laptop en een draagbare harde schijf waarop onder meer blauwdrukken stonden voor een Qassam 1.5 raket, zoals de Palestijnse terreurgroep Hamas die gebruikt.

De bestanden gaven gedetailleerde afmetingen en informatie over de componenten van het projectiel en bevatten een handleiding voor de vervaardiging van de aandrijving en explosieve lading, alsmede de assemblage van de complete raket. Tussen de bestanden zaten ook artikelen met titels als 'Verdiensten van het martelaarschap op het Pad van Allah', 'Islamitische uitspraak over de toelaatbaarheid van zelfopofferende operaties – zelfmoord of martelaarschap?', 'Zorg voor de familie achtergelaten door de strijder' en 'Onderhoud van de families van de martelaren'. Na een korte tijd in de gevangenis liep Nassari in 2008 weer als vrij man rond in de straten van West-Londen.

De universiteit had een geschiedenis als gastheer van extreme predikers. Een van hen was Anwar al-Awlaki, een leider van Al-Qaida die in september 2011 in Jemen werd gedood door een Amerikaanse drone. In april 2006, net voordat Emwazi aan zijn studie begon, hield al-Awlaki een videotoespraak ter gelegenheid van het jaarlijkse diner van de Islamitische Vereniging van de universiteit. Het markeerde het startpunt van een periode van vijf jaar waarin de vereniging in verband werd gebracht met islamistisch extremisme, onder andere door de opkomende terreurgroep Al-Shabaab te steunen, een beweging waarmee Emwazi nauw gelieerd zou raken.

Op de studentenkaart van Mohammed Emwazi staat een foto van een jongeman met een honkbalpetje op en merkkleding aan. Hij heeft nog steeds meer weg van een gangstarapper dan van een vrome moslim.⁵³ Zijn levenshouding vertoont in die tijd nog veel overeenkomst met die van een andere beruchte jihadist, Abdel-Majed Abdel Bary.⁵⁴ Voordat hij naar Syrië vertrok, was Bary een rapper in opkomst, die gedraaid werd op de radiostations van de BBC. Hij groeide op in een appartementencomplex in Maida Vale (nu 1 miljoen pond waard), niet ver van waar Mohammed Emwazi woonde. Nadat Jihadi John voor het eerst zijn opwachting had gemaakt als de met een mes zwaaiende beul van IS, werd Bary vaak genoemd als de meest voor de hand liggende verdachte. Gezien zijn achtergrond en verschijning is het een begrijpelijke vergissing. De vader van Bary, die nauwe banden zou hebben gehad met Osama bin Laden, werd in 2015 in Amerika opgesloten omdat hij een ambassade in Afrika wilde opblazen.

Vrienden verklaarden dat Bary's bekering tot de radicale islam het gevolg was van zijn groeiende ergernis jegens de Britse autoriteiten vanwege de oorlogen in Irak en Afghanistan. Zijn bekering kwam er, ondanks zijn ontluikende succes in de undergroundscene van de Grime, waar hij rapte onder de namen Lyricist Jinn en L Jinny. Bary verscheen in tientallen video's, inclusief een filmpje waarin hij voor de Bank of England poseerde en zijn steun betuigde aan de mondiale hackersbeweging Anonymous, die in 2015 de cyberoorlog aan Islamitische Staat verklaarde.

Maar rond de jaarwisseling 2012/2013 verliet de ambitieuze rapper plotseling zijn huis in West-Londen om in Syrië te gaan vechten. Dat gebeurde in de periode dat ook Mohammed Emwazi die reis maakte. Bary sloot zich aan bij Islamitische Staat en heeft sindsdien Twitter en andere social media gebruikt om bloedstollende bedreigingen tegen het Westen te uiten. Hij postte zelfs een foto waarop hij een afgehakt hoofd vasthield.

In de zomer van 2014 werd alom aangenomen dat Bary de gemaskerde beul van IS was en de geheime diensten deden onderzoek naar hem. De politie deed een inval in de woning van zijn familie in Londen, wat de rapende jihadi opnieuw een hevige reactie ontlokte. Hij schreef: 'Zij hebben hier niets mee te maken, ze wisten niet eens waar ik ben. Ik woon al jarenlang niet meer thuis, stelletje heidenen.'⁵⁵ Dit alles sterkte de media alleen maar in de overtuiging dat Bary inderdaad Jihadi John was.

Toen Emwazi uiteindelijk als de werkelijke beul werd geïdentificeerd, bleken de foto's van de twee mannen op elkaar te lijken. Zelfs ná de ontmaskering werd Bary nog steeds in verband gebracht met Emwazi's groep de 'Beatles', waarin hij de rol van de leider van de groep zou spelen, 'Jihadi George'.

In 2014 beweerde Bary dat hij ontvoerd, gemarteld en beroofd was door leden van een rivaliserende islamistische terreurgroep. De voormalige Londense rapper had sindsdien ruzie met Islamitische Staat en vluchtte naar Turkije.⁵⁶ In november 2015 werd er nog steeds op hem gejaagd door zowel de Britse geheime diensten als de beulen van IS, die onlangs tal van buitenlandse strijders hebben omgebracht wegens desertie. De kans dat hij kan ontsnappen is gering, aangezien ze beide in Turkije actief zijn. Hij mag hopen dat de Britse diensten hem het eerst vinden.

Mohammed Emwazi's radicalisering en uiteindelijke reis naar Syrië en de Islamitische Staat was nog maar net begonnen. Zijn levensstijl zou veranderen door andere ideeën over de wereld dan die in de West-Londense rapscene gangbaar waren. Het waren ideeën die hem in contact zouden brengen met serieuzer moslims, wier activiteiten en opvattingen de aandacht trokken van de geheime diensten.

HET WESTERSE GEZICHT ACHTER IS

Beelden die de wereld met afschuw vervulden, vervulden de Britse journalist Robert Verkaik met verwondering. Was deze Jihadi John echt de man die hij in 2010 had leren kennen als Mohammed Emwazi, de eenentwintigjarige IT'er die op de vlucht was voor de geheime diensten?

In 2014 werden voor het eerst beelden vrijgegeven van de beul die gijzelaar James Foley onthoofdde. Hij was een westerse moslim die vanwege zijn Britse accent de bijnaam 'Jihadi John' kreeg. In zijn persoon kreeg terreur een gezicht. Robert Verkaik meende hem te herkennen. Hij had Mohammed Emwazi, een geboren Koeweiti die sinds zijn zesde in Londen woonde, vier jaar eerder nog uitgebreid gesproken: over hoe de geheime diensten zijn leven beïnvloedden, hoe zijn gangen continu werden nagegaan, en hoe twee verlovings gebroken werden omdat zijn aanstaande schoonouders vernamen in welke mate Mohammed in de gaten werd gehouden.

Nu Verkaik wist wie Jihadi John was, dacht hij terug aan de getormenteerde eenentwintigjarige man die de beul was geweest. Waarom had Emwazi hem destijds benaderd? Deden de Britse geheime diensten onderzoek naar een op dat moment al gevaarlijke extremist, of was hij dat mede door hun toedoen geworden? Waarom voelen westerse moslims zich aange trokken tot IS? De vragen die Verkaik zichzelf stelde, leidden tot een fascinerend en onthullend relaas over radicalisering.

www.omniboek.nl